

La Défense belge

La vision de l'amiral Michel Hofman, Chef de la Défense

Belgische Defensie

De visie van admiraal Michel Hofman, Chef Defensie

Propos recueillis par Jo COELMONT et Philippe DOHET-ERALY

De Belgische Defensie staat vandaag voor een grote uitdaging: het behoud van het evenwicht tussen vier fundamentele polen. De eerste, het bestaansrecht van de strijdkrachten, betreft operaties in nationale en internationale strijdtonelen; de tweede, de totale capaciteitstransformatie, waarbij de toenemende integratie van nieuwe capaciteiten moet worden gesynchroniseerd met de geleidelijke terugtrekking van oude capaciteiten. Readiness (aanleg van voorraden en aanpassing van logistieke concepten en processen) en het beheer van militair en civiel personeel in al zijn aspecten (rekrutering, opleiding, training, statuten, enz.) zijn de andere twee polen, die allemaal "gekruid zijn met een COVID-saus", die zorgt voor zijn eigen beperkingen.

Admiraal Michel HOFMAN, Chef Defensie, legt zijn visie op de Belgische Defensie uit in niet mis te verstane bewoordingen.

La Défense belge se trouve aujourd'hui confrontée à un défi de taille : le maintien de l'équilibre entre quatre pôles fondamentaux. Le premier, raison d'être des forces armées, concerne les opérations sur les théâtres nationaux et internationaux ; le deuxième, une transformation capacitaire totale, où l'intégration croissante des nouvelles capacités doit être synchronisée avec le retrait progressif des anciennes. L'aspect readiness (constitution des stocks et adaptation des concepts et processus logistiques) et la gestion du personnel militaire et civil dans tous ses aspects (recrutement, formation, entraînement, statuts, etc.) constituent les deux autres pôles, le tout étant « pimenté à la sauce COVID », qui apporte son lot de contraintes. L'amiral Michel HOFMAN, Chef de la Défense, nous expose sans détour sa vision de la Défense belge.

Het voornaamste kapitaal van een defensie is haar personeel: permanent beschikken over afdoende medewerkers met de vereiste kwalificaties. Defensie dient nu hierin te herkapitaliseren. Tijdens de legislatuur van de huidige regering dient zij meer dan 10.000 werknemers te rekruteren. Dit is een eerste uitdaging. Daarnaast dient erop te worden toegezien dat met de bijzonder grote uitstroom van de vele medewerkers die in de volgende jaren met pensioen gaan, er “in huis” geen expertise verloren gaat. En dat gelijktijdig bijkomende expertise wordt opgebouwd om de nieuwe wapensystemen operationeel te kunnen inzetten. Hoe deze uitdagingen aangaan?

Stap voor stap. We zullen versneld verdere stappen zetten op gekende wegen en tevens nieuwe pistes inslaan. Zo breed mogelijk rekruteren is ons objectief. Het zal een evenwichtsoefening worden waarbij we in de gepaste verhouding zowel jongeren aantrekken om “militair” te worden als daarnaast – en meer dan voordien – burgers aanwerven. Voor deze laatsten zullen wij een bredere waaier van functies openstellen, waarbij ook zij ervaring en expertise kunnen opbouwen of aanscherpen.

Het externaliseren van sommige taken die geen militaire expertise of ervaring vereisen is sinds enkele jaren een ingeburgerd beleidsinstrument bij Defensie. Bij de aanvang hebben wij ons zeer voorzichtig – noem het conservatief – opgesteld. Horeca en de controle verzekeren bij de toegang tot militaire installaties stonden destijds centraal. Nu wensen we verder te gaan. Hoogtechnologisch onderhoud van grote wapensystemen – zoals gevechtsvliegtuigen en marineschepen – werd sinds jaar en dag uitbesteed aan industriële ondernemingen. Deze benadering wordt nu doorgetrokken in onze logistieke activiteiten, telkens het efficiënter kan zonder afbreuk te doen aan de operationele inzetbaarheid van onze eenheden. Hierbij wordt gestreefd naar de inplaatsstelling van *Full Service Providers* (samenwerking tussen Defensie en burgerbedrijven voor wat betreft het verrichten van diensten).

Daarnaast zijn er nog andere domeinen waarin burgers meer dan welkom zijn. Ik verwijs naar de militaire staven, in bijzonder naar de Defensiestaf. Hier wensen we medewerkers aan te trekken op basis van diploma's en voornamelijk op basis van hun expertise. Ik denk hier aan jongeren en middenkaders aan wie we een tijdelijke opdracht of een permanente betrekking kunnen bieden.

© Wikipedia

Chasseur de mines - Mijnenjager

Meerdere functies openstellen voor burgers is één aspect. Daarnaast zullen we de statuten van al ons personeel – burgers en militairen – onder de loep nemen. Om attractief te blijven op de arbeidsmarkt en om medewerkers te motiveren om Defensie niet vroegtijdig te verlaten. Ik denk hierbij niet enkel aan de verloning. Het is aangewezen om meer flexibiliteit in te lassen in de huidige statuten. Toelaten dat medewerkers bij het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd alsnog kunnen opteren om enkele jaren langer de eigen of een andere functie te vervullen binnen Defensie. Toelaten dat medewerkers die Defensie vroegtijdig verlaten ons nadien terug kunnen vervoegen en – met de intussen opgedane ervaringen en expertise – alsnog hun loopbaan verder kunnen uitbouwen. Bij vele krijgsmachten is dat een courante praktijk en leidt dit tot een win-win gebeuren.

Om van de rekrutering een succes te maken, dient ook getimmerd te worden aan de algemene werkomstandigheden: werk in eigen regio; de afstand woning/werkplaats; de mobiliteit; de infrastructuur; de persoonlijke uitrusting; de sportmogelijkheden; de loopbaanplanning en de *work-life balance*. Dit alles is nu binnen Defensie *work in progress*. Ik streef wel naar snelle resultaten.

Het verhaal stopt hier niet. Defensie dient permanent klaar te staan om haar kerntaken te vervullen. Na een gedegen basisopleiding dienen we operationele trainingen te organiseren. Zo realistisch mogelijk, in nationaal en internationaal verband. Het behouden van de expertise die we inmiddels hebben verworven door deel te nemen aan buitenlandse militaire operaties – en die alom erkend wordt – is van cruciaal belang. Dit kan enkel door terreinervaring te vergaren. Hiermee staat of valt de geloofwaardigheid van een defensie. En geloofwaardigheid biedt “job tevredenheid”. Rekruteren volstaat niet als vlug nadien veel medewerkers afhaken omdat hun aspiraties niet worden vervuld. Vele jongeren die overwegen om militair te worden hebben dezelfde aspiraties. Bij twijfel zullen zij zich niet kandidaat stellen.

Hiermee is de cirkel rond. De uitdagingen zijn gekend. Zij vergen een globale benadering die we nu stap voor stap uitwerken.

Met de Strategische visie van Defensie – die een horizon tot 2030 overschouwt – en met de daaraan gekoppelde Wet op de militaire programmering, weet Defensie zich verzekerd om op termijn te beschikken over een reeks van *up-to-date* grote wapensystemen. Maar de geopolitiek en allerhande technische ontwikkelingen staan intussen niet stil. Integendeel, almaar meer dreigingen van veelzijdige aard duiken op, zoals “Cyber” om er maar één te noemen. Is hier sprake van een vijfde component binnen Defensie, gespecialiseerd in “cyber”? Ziet u daarnaast nog andere uitdagingen opdagen, waarvoor ook geëigende capaciteiten vereist zijn?

Vooraf wil ik onderstrepen dat alle investeringen opgenomen in de Strategische Visie relevant en pertinent zijn. Niettemin dienen wij enkele bijkomende capaciteiten te verwerven. Dit mag niet verwonderen. Een militaire programmeringswet actualiseren is van alle tijden en alvast van deze tijd. Ditmaal gaat het niet om grote wapensystemen. Wel om *enablers* teneinde al onze wapensystemen coherent te kunnen inzetten. Daarnaast dienen we inderdaad een reeks specifieke capaciteiten te verwerven om het hoofd te bieden aan nieuwe uitdagingen.

Ik verwijs onder meer naar extra middelen voor de gevechtsgenie en voor de artillerie en tevens naar meer performante communicatie- en informatiesystemen (CIS), in het bijzonder voor de landstrijdkrachten. Het doel is om bij deelname aan buitenlandse operaties volstrekt operationeel te kunnen samenwerken met de partners. In eerste instantie met partners waarmee wij nu reeds overeenkomsten hebben afgesloten, zoals Frankrijk. Niet enkel de commandoposten van de eenheden maar ook elk voertuig dat wordt ingezet op het terrein dient informatie te kunnen uitwisselen. De noden zijn gekend. De oplossingen ook.

Griffon

Drones bieden een grote toegevoegde waarde. We wensen ze alom in te zetten: boven water, onder water en boven land. We staan hier tevens voor nieuwe uitdagingen. Hoe vijandelijke drones – al dan niet bewapend – neutraliseren? Deze problematiek overstijgt Defensie. Dit geldt tevens voor het beantwoorden van de almaar toenemende “hybride” dreigingen. De dimensie “ruimte” mogen we evenmin uit het oog verliezen. Bij operaties zijn we erg afhankelijk van beelden en datatransfers via satellieten. Maar we gaan nog geen Ruimte-component oprichten.

Het is duidelijk dat we hier telkens oplossingen dienen uit te werken in samenwerking met andere departementen, met onze internationale partners en met de EU en de NAVO. Nogmaals, het gaat niet om grote wapensystemen, maar het is aan Defensie om deel uit te maken van de oplossingen door bij te dragen met de vereiste capaciteiten.

Ik kom nu tot de vraag over “Cyber”. Dit vraagstuk ligt al geruime tijd op tafel. Wij hadden de doelstelling om in 2025 te staan waar we dienen te staan. De recente gebeurtenissen maken duidelijk dat we onze plannen versneld dienen uit te voeren. Op het vlak van expertise zitten we goed maar de aantallen moeten opgevoerd worden. Opnieuw staat de rekrutering vrij centraal. Globaal blijft het evenwel een complex vraagstuk. De technische aspecten worden vaak vlot opgelost, juridische vragen vergen meer tijd. Daarenboven dienen al de componenten transversaal samen te werken en onze inlichtingendienst (ADIV) zal een belangrijke rol blijven vervullen in het globale cyberbeleid. Cyberveiligheid is voor iedere defensie van primordiaal belang, zowel in operaties als bij het paraat stellen van de eenheden. Als je wordt aangevallen, moet je kunnen reageren: defensief en offensief.

Wij staan hier aan het begin van het pad, we kennen de weg en de bestemming. En we staan er niet alleen voor.

Drone Sky Guardian MQ-9B

Dit brengt ons naadloos bij het permanent analyseren van al de mogelijke dreigingen die op ons land kunnen wegen. Samen met de F.O.D. Buitenlandse Zaken pleit Defensie al geruime tijd om een Nationale Veiligheidsstrategie te ontwikkelen. Dit objectief is intussen opgenomen in de regeerverklaring. Het is een oproep aan zowat al de bestuursorganen van ons land om de eigen specifieke belangen veilig te stellen voor ongewenste buitenlandse interferenties. Welke specifieke inbreng biedt Defensie in dit opzet? Hoe garanderen dat deze strategie permanent *up-to-date* blijft en permanent de aanzet geeft opdat al de betrokken overheidsdiensten de vereiste capaciteiten zouden kunnen verwerven?

Op dit vlak noteren wij een lacune. Vele landen – ook buurlanden – beschikken over een nationale veiligheidsstrategie. Ons land niet. Het vrijwaren van de veiligheid en de belangen van het land en van onze burgers is een collectieve verantwoordelijkheid. Defensie staat in voor zeer specifieke opdrachten. Naast hulp aan de Natie, is onze focus gericht op externe gebeurtenissen die de belangen van ons land in gevaar brengen. Belangrijk, nu we rondom Europa risico's van allerhande dreigingen en crisissen ontwaren. De te nemen acties zijn – gelukkig – niet altijd van militaire aard. Enkel in zeer specifieke omstandigheden is een militaire actie een vereiste katalysator om de gewenste politieke doelstellingen te bereiken. Dat ligt aan de basis van onze militaire aanwezigheid in meerdere theaters en in verscheidene continenten. Maar onze bijdrage moet telkens deel uitmaken van een globale strategie, gericht op preventie en duurzame oplossingen.

Het mag dan ook niet verwonderen dat vanuit dit perspectief binnen Defensie al geruime tijd wordt gepleit voor een dergelijke strategie. Een “kapstok document” waarin we in de eerste plaats onze belangen identificeren om er vervolgens te kunnen afleiden wie met welke middelen het nodige zal doen om ze te vrijwaren. Hier komen inderdaad elementen van terrorisme en toevloed van vluchtelingen aan bod. Maar ook economische aspecten, zoals b.v. het vrijwaren van handelsroutes en het beschermen van buitenlandse investeringen. En cyberveiligheid alom. Defensie is hier één partner naast vele andere. Nogmaals, onze acties in binnen- en buitenland zullen pas doeltreffend zijn als zij passen in een globale aanpak.

De specifieke inbreng die wij kunnen aanreiken? Ik verwijs hier naar de *best practices* die we vergaard hebben bij partners die wel beschikken over een nationale veiligheidsstrategie, naar de ervaringen opgedaan bij het uitwerken van de *EU Global Strategy* en de strategieën opgesteld in NAVO-verband. We hebben ook lering getrokken uit een prospectieve analyse die recent werd opgestart in de Defensiestaf, onder de benaming *Strategic Foresight Analysis* (SFA), waarin een horizon van 5 jaar werd vooropgesteld. Een analyse waarin pandemieën werden opgenomen. Maar we hebben niet de ambitie om in dit opzet de *primi inter pares* te zijn of te worden. Het is aan de hoogste instanties in ons land om leiding te geven. Pleiten voor een revisie om de 5 jaar, dat zullen we doen. De vereiste capaciteiten identificeren, is een gewenste output. Hoe deze verwerven? Dat is een vraag die ik graag open laat.

Forces navales de l'OTAN en exercice – NAVO zeestrijdkrachten in oefening

L'Europe s'est particulièrement développée dans les moments de crise. Voyez-vous dans la situation actuelle le développement possible d'une Europe de la défense plus forte et plus autonome ? Quelles opportunités concrètes voyez-vous ici pour la Défense ?

On ne peut que constater et applaudir l'élan pris récemment par l'Europe vers plus d'autonomie et vers le développement de ses capacités de défense. Partir du principe qu'une Europe forte au sein de l'OTAN ne peut être que bénéfique pour les deux organisations et y travailler est une bonne chose. L'analyse de l'environnement géopolitique sous-tend d'ailleurs ce mouvement, reconnu par messieurs Stoltenberg et Borrell, de même que par le président Macron, la chancelière Angela Merkel et beaucoup d'autres. Cette dynamique que nous percevons actuellement n'est *in fine* que la prise de conscience d'un besoin. En ce qui concerne la Défense belge, cette impulsion renforce ce que nous avons fait ces trente dernières années et confirme les besoins que nous exprimons.

Premièrement, tous les grands programmes approuvés dans la loi de programmation militaire et encore en voie de réalisation viennent consolider l'Europe de la défense. En effet, ils sont soit ancrés dans une organisation internationale comme le Commandement européen du transport aérien (EATC), soit dans une structure multinationale avec des partenaires stratégiques comme les Pays-Bas, la France, l'Allemagne, le Luxembourg et, dans une moindre mesure, le Royaume-Uni.

Ensuite, notre Défense oriente depuis longtemps tous ses investissements en vue de combler les déficits capacitaires de l'Union européenne (UE), qu'il s'agisse notamment de l'avion de transport et de ravitaillement (MRTT) ou du drone *Sky Guardian MQ-9B*. Lorsque l'on parle du développement d'une Europe de la défense, la Belgique a plus de 25 ans d'avance sur bon nombre de pays européens. Prenons, à titre d'exemple, le programme de partenariat stratégique avec la France sur les capacités motorisées (CaMo) : il s'agit d'une première pour la composante terrestre, mais pas pour la Défense puisque nous connaissons dans d'autres composantes ce type de partenariat depuis près de trente ans.

Enfin, les initiatives lancées par l'UE, le Fonds européen de la défense, le Programme européen de développement industriel dans le domaine de la défense (EDIDP), et la Coopération structurée permanente (PESCO) sont autant d'incitants à renforcer l'Europe de la défense et sont autant d'illustrations de la volonté politique de développer une défense européenne cohérente. Cette prise de conscience au niveau politique semble indiquer que nous sommes sur la bonne voie, tant en ce qui concerne chaque État membre pris individuellement que l'UE dans son ensemble.

Que la Défense intervienne dans le domaine sécuritaire coule de source pour tous. Mais dans les temps difficiles que nous connaissons aujourd'hui suite à la pandémie, que la Défense devienne également un vecteur de relance de notre économie semble moins évident. Et pourtant...des initiatives ont été prises dans ce domaine. Comment envisagez-vous le rôle de la Défense dans ce secteur ?

Le rôle de la Défense est d'appuyer les autorités politiques dans leurs objectifs de relance économique. Et dans ce domaine, à lire et écouter les experts économiques, les instruments dont dispose le gouvernement sont principalement les investissements publics. C'est pourquoi l'utilisation des programmes initiés par la Défense peut soutenir la relance de notre économie, et ce en donnant du travail au plus grand nombre possible d'entreprises dans le cadre de projets de grande (ou de plus petite) ampleur. La Défense a d'ailleurs formulé une série de propositions pour s'inscrire dans ce processus. Dans le domaine de l'infrastructure, par exemple, différents projets envisagés dans tout le pays pourraient s'inscrire dans la politique de relance économique, en profitant surtout aux entreprises belges. Le secteur numérique, en particulier le cyber, relève de la technologie à haute valeur ajoutée et présente un potentiel considérable. Dans le domaine des ressources humaines également, on pourrait imaginer que, dans certains secteurs comme l'aéronautique, l'Horeca ou d'autres encore, du personnel vienne temporairement compléter nos effectifs, à condition de répondre aussi aux besoins de la Défense.

European Training Mission in Mali

L'argent est le nerf de la guerre, mais également le nerf de la paix. Dans la crise économique actuelle, la pression sur le budget de la Défense s'intensifiera encore, comme le fait pressentir l'annonce pour 2021 d'une économie linéaire ponctuelle de 0,89 %. Or épargner sur la Défense risque de compromettre notre sécurité, mais aussi notre prospérité et notre bien-être futurs. Comment voyez-vous l'évolution du budget de la Défense et ce budget permettra-t-il de répondre aux objectifs présentés dans la Note de politique générale – Défense de notre gouvernement ?

Le budget, je le vois croissant ! En Belgique, avant la crise de la COVID, la Vision stratégique pour la Défense et la loi de programmation militaire, entre autres, ont favorisé une prise de conscience de la nécessité de réinvestir dans l'appareil de défense et c'est une bonne chose. Certaines déclarations, comme l'intention de viser 1,24 % du PIB, sont d'ailleurs communes aux gouvernements précédent et actuel. Cet objectif d'atteindre 1,24 % en 2024 est une étape logique devant nous permettre de rejoindre la moyenne des alliés européens non nucléaires à l'horizon 2030. C'est d'ailleurs repris dans l'accord de gouvernement. La courbe budgétaire croissante annoncée, basée sur un plan développé en détail, est rigoureusement cohérente et devrait donc logiquement se concrétiser.

La Défense est un département ayant besoin d'une vision à long terme et d'une stabilité dans cette vision. Le passage d'une législature à l'autre nécessite également une certaine cohérence dans les messages et surtout dans les budgets correspondants, sans quoi la

situation devient vite ingérable. Pour les quatre années à venir, cette courbe budgétaire croissante correspond à nos besoins mais ne prend pas encore en compte certains ajustements indispensables pour répondre aux nouveaux défis de l'environnement géopolitique. Cette courbe correspond à la mise en œuvre des différents plans dans le domaine du personnel, de l'infrastructure, de l'entraînement, de la logistique, de la maintenance et aussi des opérations. Tout est lié et si l'on veut résoudre les problèmes dans le domaine du personnel, il faut non seulement adapter les statuts, mais aussi faire aboutir les initiatives liées au recrutement et à la formation, fournir une infrastructure répondant aux normes, un équipement et du matériel adéquats et disponibles dans les unités, sans oublier les budgets de fonctionnement. Toute mesure prise dans un domaine aura un impact sur les autres et toute économie imposée à la Défense aurait donc des implications et conséquences importantes. Je tiens à souligner une fois de plus que la Défense a besoin de stabilité sur la vision à long terme et n'est qu'au début de sa transformation. Notons enfin que l'UE nous demande d'investir dans la Défense.

Quel message souhaitez-vous transmettre ?

Ces cinq dernières années, notre pays a connu trois crises importantes, à savoir les migrations, le terrorisme et la crise COVID ; chaque fois, la Défense a été appelée pour aider et soutenir le pays. Nous ne savons pas quand, sous quelles formes et avec quelle ampleur les prochaines crises vont se manifester, mais si l'on veut que la Défense puisse répondre avec la même réactivité et le même professionnalisme, il faut lui en donner les moyens en continuant à investir dans notre département, car une Défense forte et robuste renforce la résilience de notre société.

Welke boodschap wilt U meegeven?

De laatste vijf jaren was ons land getuige van drie grote crisissen: migratie, terrorisme en COVID. Telkenmale stond Defensie klaar om waar en wanneer noodzakelijk, de nodige hulp te bieden. We weten niet wanneer welke crisissen volgende maal zullen toeslaan, maar indien men wenst dat Defensie kan beantwoorden met dezelfde reactiviteit en hetzelfde professionalisme, dan moet men haar de nodige middelen geven door te blijven investeren in ons departement. Een sterke Defensie draagt bij tot een weerbare samenleving.

Mots clés : Composante Air, avenir, F-35, A400-M

Trefwoorden: Luchtcomponent, toekomst, F-35, A400-M